

Львова в XIV—XV вв. Властиво автор хотів дати розвідку про східню торгівлю Львова (так заповідав він її в своїй розвідці про краківську торгівлю), але розширив свою програму. Він починає коротким поглядом на європейську торгівлю зі Сходом взагалі (головно на підставі праці Гайда), говорить потім про торгівлю Руси, Волини й Галичини з Прусією в XIII—XIV в., про експорт східніх товарів, про торгівлю в Краковом, Шлезком і Німеччиною, куди Русь висилала також східні товари, про торгівлю Львова з чорноморськими містами і Волощиною, про обмін товарів на львівськiм торгу, і про торговельну політику м. Львова. Не все се оброблено рівно повно — почасти з браку матеріялу, почасти з иньших причин. Стараяно й повно представлені торговельні зносини з Прусією — на підставі німецьких дипломатаріїв; для образу торгівлі Львова з Краковом і з Волощиною автор ужив і недрукованого матеріялу — з міських актів Кракова і Львова, і сі розділи дають дещо вповні нового матеріялу, і також визначають ся інтересом. Дає натомість себе відчутати необзнайомленне автора з руськими джерелами, що представляють нам попередні стадії в розвою західно-української торгівлі, і з українською та російською літературою сього предмета. З тих же причин мабуть автор зовсім лишив на боці торговельні зносини східньої України, хоч вони в дечім могли чимало причинити ся до поставленої ним задачі. Поминено не тільки торгівлю Волини XV в., але й Поділя, хоч се з становища автора ніяк не можна було робити, і хоч для історії торгівлі на Поділю дещо було вже зроблено попередніми дослідниками.

Написана книжка вповні предметово, так як і перша, робить честь науковій школі, котру репрезентує автор. *М. Грушевський.*

Relatiile comerciale ale terilor noastra cu Lembergul, regeste si documenta din Archivele Orasului Lemberg publicate de N. Jorga. Partea I, Букарешт, 1900, ст. 113.

Studii istorice asupra Chilieї si Cetatii-Albe, de Nicolae Jorga, Букарешт, 1900, ст. 419.

Перша з сих публікацій становить доповнення до обговорених вище праць дра Кутшеби, як показує сам титул: „Торговельні зносини наших земель зі Львовом, реґести й документи з міського львівського архива“. Вона дійсно складається з самих реґест з львівських міських актів, що дотикають Волощини — переважно (але не виключно) торговельних зносин з нею; в сiм випуску доведені вони до початку XVII в. Виданце було б дуже користне, коли б автор подавав сі реґести словами

самих документів, але автор поступив собі инакше: тільки меншість, розмірно незначне число записок подав він в оригіналі, звичайно же переказує їх зміст по румунськи, часом (але далеко не всюди) наводячи деяки уривки в оригіналі. Тим способом, при малім розповсюдженню знання румунської мови, для більшости дослідників лишиться ся ся публікація мертвим капіталом (в додатку вийшла вона в часописи *Economia națională*, і відбитки її в продажі нема). Може поява її заохотить до публікації документів і реєстр міського архива — на се вже давно час.

Друга публікація містить „Історичні розвідки про Кілію і Білгород“, а ліпше сказати — хроніку зверхніх подій, звязаних з сими двома містами, досить механічно зроблену і доведену до XIX в. (стор. 1—281). Більший інтерес мають додатки (ст. 282—354) — витяги з архивів львівських, краківських і королевецьких, *in extenso* і в ексцерптах та реєстрах — звісток та згадок про ті міста і Волощину взагалі, XV—XVII в. Є тут небезінтересні документи про торговельні зносини, і про політичні події → тут для нас особливий інтерес можуть мати звістки про козаків з останньої чверти XVI в.

Книга містить крім того кілька ілюстрацій (вийнятих в значній часті з книги: Бессарабія, вид. Батюшкова), показчик літератури й імен власних.

М Грушевський.

М. Довнаръ-Запольскій — Государственное хозяйство в. кн. Литовскаго при Ягеллонахъ, томъ I, К., 1901, ст. IV+807+CXII+2.

На сю працю — магістерську дисертацію теперішнього професора київського університета, мали ми на гадці дати ширшу рецензію, але що рецензенти досі не справили ся, а час минає, обмежаємо ся короткою заміткою.

Велика ся книга становить безперечно цінну вкладку в літературу в. кн. Литовського. Вона зачепила цілий ряд питань, досі майже або зовсім не студіованих і внесла масу нового матеріяла, з невиданих актів Литовської Метрики, до пізнання внутрішнього життя в. кн. Литовського. З сього боку — та й не тільки з сього, вона пригадує праці М. Любовського — широкі рами, зачеркнені праці, маса свіжого матеріяла, але не раз без бажаного поглиблення студії, переважно глухі цитати на невиданий матеріял, де тяжко сконструювати висновки автора й приходиться ся гірко жалувати, що бодай ексцетитів з документів він не подав*),

*) Автор заповідає видання серії господарських устав і рішень що до управи великокняжих маєтностей, але досі ми не чули про вихід їх.